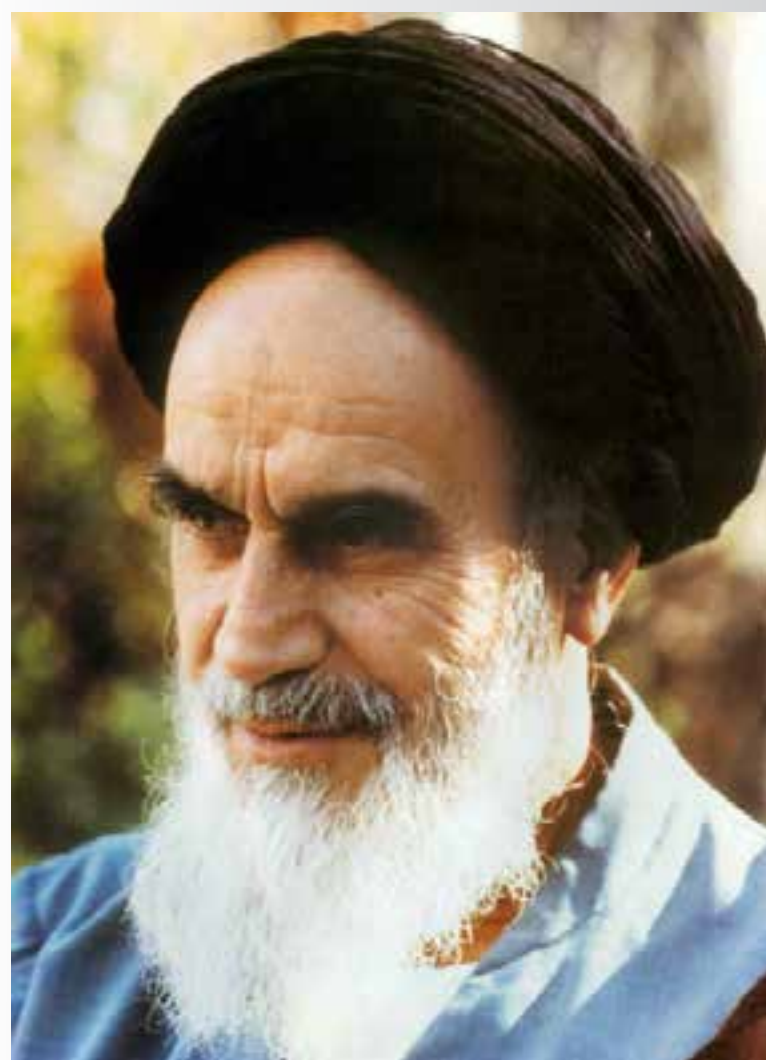

- ۳ | سیمای حج در قرآن کریم
- ۴ | عظمت حج در دعاهای ماه رمضان
- ۵ | پیوند حج و ماه مبارک رمضان
- ۶ | حج؛ بستر همدلی و حمایت مسلمین از آرمان فلسطین
- ۷ | وصیت امیر مؤمنان علیه السلام درباره خانه خدا
- ۸ | آشنایی با برخی برنامه‌های قرآنی
- ۹ | معرفی کتاب‌هایی درباره قرآن و حج

بزرگترین درس ماه رمضان، خودسازی است. اولین و مهم‌ترین قدم خودسازی هم این است که انسان به خود و به اخلاق و رفتار خود با نظر انتقادی نگاه کند؛ عیوب خود را با روشنی و دقت ببیند و سعی در برطرف کردن آن‌ها داشته باشد. این از عهده خود ما برمی‌آید و این تکلیفی بر دوش ماست. به مردم عرض می‌کنم: به هم رحم کنید تا خدای متعال به شما رحم کند. کسانی که دستشان باز است، دست تعدی به سمت منافع و مصالح دیگران دراز نکنند. کسانی که زرنگی و هوش و امکانات و قدرت و مسؤولیت و توانایی‌های گوناگون فردی و اجتماعی دارند، از این توانایی‌ها در راه تعدی به دیگران استفاده نکنند. خود را بنده خدا بدانیم؛ در مقابل بقیه بندگان خدا، خود را موظف به همراهی، احسان، نیکی و رعایت انصاف بدانیم....

بیانات در خطبه‌های نماز عید سعید فطر، ۲۵ آذر ۱۳۸۰

آنچه که برای ما و شما می‌ماند، آن چیزی است که در درون خودمان تحصیل کرده باشیم، باور بکنیم که خدای تبارک و تعالی حاضر است، باور بکنیم که همه چیز به دست اوست و ما چیزی نیستیم، باور کنیم که ما قاصر هستیم برای شکرگزاری نعمتهای خدا.

این ماه مبارک رمضان با آن همه برکاتی که دارد، ما نمی‌توانیم از عهده شکر یکی‌اش برآیم، ولی باید کوشش کنیم که در این ماه مبارک رمضان که بر ما گذشت، اگر حالی پیدا شد، این حال را تا ماه رمضان دیگر نگه داریم و اگر حالی پیدا نشد، متأسف باشیم و کوشش کنیم که پیدا کنیم. این هیاهوها همه رفتنی است، تمام شدنی است، آنچه که هست آنی است که پیش خود ماست، آن باقی است و با ماست و ما باید کوشش کنیم که باطن خودمان را اصلاح کنیم.

سخنرانی در جمع مسئولان نظام در عید سعید فطر، ۱۹ خرداد ۱۳۶۵

سیمای حج در قرآن کریم

و آن عبارت از این است که حج پیمان و عهدی مخصوص میان خدای سبحان و بنده است. از این رو امام صادق علیه السلام فرمود: مرده‌ای که در گور است دوست دارد که در برابر دنیا و آنچه در آن است، او را یک حج می‌بود؛ **وَدَّ مَنْ فِي الْقُبُورِ لَوْ أَنَّ لَهُ حَجَّةً بِالْدُّنْيَا وَمَا فِيهَا**^۱

۱. و برای خدا بر مردم است که آهنگ خانه (او) کنند، (سوره آل عمران، آیه ۹۷)
۲. وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۹۰
۳. و هر که (قربانی) نیافت، سه روز در ایام حج، و هفت روز هنگامی که باز می‌گردید، روزه بدارد) سوره بقره، آیه ۱۹۶
۴. عوالی اللثالی، ج ۱، ص ۲۱۴
۵. و [گفتیم]: مقام ابراهیم را محل نماز قرار دهید، (سوره بقره، آیه ۱۲۵)
۶. من لایحضر، ج ۲، ص ۲۲۱
۷. کسانی که از بخل و حرص نفس خویش باز داشته شده اند رستگارانند! (سوره حشر، آیه ۹)
۸. وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۷۷ - ۸۳
۹. همان، ص ۸۲

برگرفته از کتاب جرعه‌ای از صهبای صفا،
آیت‌الله جوادی آملی، ص ۲۸-۲۹

طواف کننده پس از طواف، پشت یا جنب مقام ابراهیم به نماز می‌ایستد؛ **وَ اتَّخَذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى** و با نماز گزاردن در آنجا به همه مزایایی که برای نماز است نایل می‌شود. از این رو روایت شده که حج، برتر از نماز و روزه است.^۲

همچنین حج گزار به برکاتی که در زکات است، دست می‌یابد؛ زیرا در حج، انفاق مالی و نثار و ایثار نابودکننده بخل وجود دارد و حج، جان‌ها را از آلودگی به بخل در امان نگاه می‌دارد و هرکس از بخل در امان نگاه داشته شود از رستگاران است؛ **وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ**.^۳

حاصل اینکه، حج از عبادات گوناگون تشکیل شده و شامل فضایل فراوان این عبادات است.^۴ با این وجود خود نیز ویژگی‌ای دارد که در غیر آن یافت نمی‌شود

حج، با کرامت ویژه‌ای که دارد عهدی الهی است که بدان تشریف جُسته می‌شود. از این رو تعبیر از وجوب آن به زبان میثاق و عهد مخصوص ال‌هی است؛ **وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ**^۱

نظیر چنین عهدی که در آن کلمه مرکب از لام (ل) و اسم جلاله آمده و بر متعلق خود مقدم شده باشد، در عبادات دیگر سابقه ندارد. خداوند درباره روزه فرمود: روزه برای من است؛ **الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أُجْزِي عَلَيْهِ** و حج واجد روزه است؛ زیرا حج‌گزاری که قربانی نیابد، باید سه روز در حج و هفت روز پس از بازگشت، روزه بگیرد؛ **...فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامًا ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ**^۲

همچنین در حج، طواف تشریح شده که خود نماز است؛ **الطَّوْفُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ**^۳ افزون بر اینکه در حج نماز نیز هست؛ زیرا

عظمت حج در دعاهاى ماه رمضان

برای نمایاندن اهمیت حج با احکام و حکمت‌های ویژه‌ای که دارد، کافی است توجه شود که دعاهاى ماه مبارك رمضان از درخواست حج از خداوند، آن هم حج مکرر، آکنده است^۱، به‌گونه‌ای که گزاف نیست گفته شود: روزه این ماه و دعاهاى شب‌ها و مناجات سحرگاهان و اوراد روزهایش، زمینه‌ساز حج و برای ادراک نکاتی است که درباره حج گفته شده است؛ نکاتی همچون:

کسی که در مکه سجده کند همچون کسی است که در راه خدا در خون خویش تپیده است؛ **السَّاجِدُ بِمَكَّةَ كَالْمُتَشَجِّطِ بِدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ**^۲

و يك بار تسبیح حق در مکه برابر است با خراج عراقین که در راه خدا انفاق شود؛ **تَسْبِيحَةٌ بِمَكَّةَ أَفْضَلُ مِنْ خَرَاةِ الْعِرَاقِيِّنَ يُنْفَقُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ**^۳

کسی که قرآن را در مکه ختم کند نمیرد تا رسول خدا ﷺ و جایگاه خویش را در بهشت ببیند.

وَقَالَ مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ بِمَكَّةَ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَيَرَى مَنْزِلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ^۴

نگاه عاشقانه به کعبه خطاها را کاملاً نابود می‌کند.

النَّظَرُ إِلَى الْكَعْبَةِ حُبَّالَهَا يَهْدِمُ الْخَطَايَا هَدْمًا^۵.

درخواست توفیق ادراک حج در دعاهاى ماه مبارك رمضان چنان چشمگیر است که شاید بتوان گفت: خداوند سبحان می‌خواهد با زمینه‌سازی مناسب، ضیافت خود را طی این چند ماه و به‌ویژه در دهه نخست ذی‌حجه متمیم کند. بنابراین، آغاز ضیافت الهی، ماه مبارك رمضان و پایان آن ذی‌حجه و موسم انجام مناسک حج است.

حج، ضیافت خداوند است و حج‌گزاران، همانند روزه‌داران، مهمان خدای رحمان‌اند. چنان‌که امام صادق علیه السلام فرمود:

حج‌گزار و معتمر تا آنگاه که به دیار خود بازگردند مهمان خدایند؛

إِنَّ ضَيْفَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ رَجُلٌ حَجَّ وَاعْتَمَرَ فَهُوَ ضَيْفُ اللَّهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ^۶

امیرمؤمنان علیه السلام نیز در ذیل پاسخ این پرسش که چرا روزه در ایام تشریق^۷ حرام شد؟ فرمود:

چون حج‌گزاران، زائران خدا و در ضیافت اویند و برای میزبان نیکو نیست که مهمانان وی روزه داشته باشند؛

لِأَنَّ الْقَوْمَ زُورُوا لِلَّهِ وَهُمْ فِي ضَيْفَاتِهِ وَلَا يَجْمَلُ بِمُضِيفٍ أَنْ يُصَوِّمَ أَضْيَافَهُ^۸

این ضیافت چندماهه، دو مرحله دارد: نخست مهماندار به مهمان می‌گوید: خواسته‌ای طلب کن. در مرحله بعد مهماندار آنچه را که مهمان

خواسته به او عطا می‌کند. ضیافت ویژه ماه مبارك رمضان، زمينه ضیافت حج را فراهم می‌کند. در ماه رمضان، مهماندار که خداست به بندگان روزه‌دار خود پیام می‌دهد: «از من حج طلب کنید» اما در ضیافت دوم، یعنی مراسم و مناسک حج، سخن از عطاست، نه طلب.

تذکر: از آنجاکه ولایت از ارکان اسلام و حج است در دعاهاى ماه مبارك رمضان همراه طلب حج و زیارت بیت‌الله الحرام، درخواست تشریف به اعتاب مقدسه و زیارت حرم مطهر رسول‌الله و امامان معصوم علیهم السلام نیز آمده است:

اللَّهُمَّ... ارْزُقْنِي... زِيَارَةَ قَبْرِ نَبِيِّكَ وَالْأَيْمَةَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَا تُخَلِّني يَا رَبِّ مِنْ تِلْكَ الْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ^۹

۱. مفاتیح‌الجنان، اعمال شب‌ها و روزهای ماه مبارك رمضان، دعای ابوحمزه ثمالی، دعاهاى شب‌های قدر و... بخشی از نخستین دعایی که در اعمال مشترک آمده چنین است: اللهم ارزقني حج بيتك الحرام في عامي هذا وفي كل عام... اللهم إني أسألك فيما تقضى وتقدر... أن تكتبني من حجاج بيتك الحرام المبرور حجهم...
۲. وسائل الشيعه، ج ۹، ص ۲۸۲-۲۸۳.
۳. همان.
۴. همان، ص ۳۴۰.
۵. همان، ص ۳۶۵.
۶. همان، ج ۱۰، ص ۴۵۸.
۷. روزهای یازدهم، دوازدهم و سیزدهم ذی‌حجه را ایام تشریق گویند. در این ایام روزه بر حاضران در سرزمین مناهج حرام است.
۸. وسائل الشيعه، ج ۸، ص ۱۵۹-۱۶۰.
۹. مفاتیح‌الجنان، دعای ابوحمزه ثمالی.

برگرفته از کتاب «جرعه‌ای از صهبای صفا»، آیت‌الله جوادی آملی، ص ۴۳-۴۵

پیوند حج و ماه مبارک رمضان

حجت الاسلام والمسلمین محمدرضایی تهرانی

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي عَامِي هَذَا وَفِي كُلِّ عَامٍ مَا أَبْقَيْتَنِي فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَعَافِيَةٍ وَسَعَةٍ رِزْقٍ وَلَا تُخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَالْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ وَزِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَفِي جَمِيعِ حَوَائِجِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَكُنْ لِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِيمَا تَقْضِي وَتُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَحْتُمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَلَا يُبَدَّلُ أَنْ تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجَّهُمُ الْمَشْكُورِ سَعِيَهُمُ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ الْمَكْفَرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَاجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي وَتُقَدِّرُ أَنْ تُطِيلَ عُمُرِي فِي طَاعَتِكَ وَتُوسِّعَ عَلَيَّ رِزْقِي وَ تُؤَدِّيَ عَنِّي أَمَانَتِي وَدِينِي آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ^۱.

خدایا مرا روزی کن حج بیت الحرام در این سال و در همه سال مادامی که عمرم را باقی داری با آسایش و عافیت و وسعت رزق و مرا دور مدار از آن جایگاه های عالی و مشاهد مشرفه و زیارت قبر پیغمبرت که درودت بر او و بر آتش باد و در جمیع احتیاجات دنیا و آخرت یاری کن. خدایا! از تو درخواست می کنم که در آنچه از قضا و قدرت اموری را در شب قدر حتمی قرار دادی، که دیگر برگشت و تغییر و تبدیل نخواهد داشت، مرا از آن حجاج بیت الحرامت قرار دهی که حشاش پسنیدیده و سعی شان پذیرفته و گناهانشان آمرزیده است و اعمال بدشان بخشیده شده است و قرار ده در قضا و قدرت که عمر مرا طولانی و رزقم را وسیع و امانات و قرضم را ادا فرمایی. این دعا را اجابت فرمای پروردگار عالم.

عشق پیاده کنیم تا بهترین و شیرین ترین بهره ها را ببریم و با استفاده کامل از میهمانی های الهی ظرفیت و لیاقت رسیدن به محضر قرب الهی را به دقت آوریم **«فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ»**^۸.

۱. دعای منقول از امام صادق و امام کاظم علیهما السلام پس از هر نماز واجب در ماه مبارک رمضان، اقبال الأعمال، ج ۲۴، ص ۲۴.
۲. در باب نعمت هایی که خداوند عطا می کند بعضی از نعمت ها مسبوق به درخواست است و بعضی مسبوق نیست. یک وقت ما از خداوند نعمتی را تقاضا می کنیم و خدا عنایت می کند، این نعمت مسبوق به درخواست است. اما نعمت هایی هم داریم که بدون درخواست عنایت می شود.
۳. و ستایش بازهم از آن اوست به سبب عموم نعمت هایی که ابتداء به آن ها کرده است. (بلاغات النساء، ابن طیفور، ج ۱، ص ۲۶)
۴. و ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم (سوره اسراء آیه ۷۰).
۵. عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: الْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَفَدَّ اللَّهُ إِنَّ سَأَلُوهُ أَعْظَاهُمْ وَإِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ وَ إِنْ شَفَعُوا شَفَعَهُمْ وَإِنْ سَكَنُوا ابْتَدَأَهُمْ وَ يُؤْوِسُونَ بِالذَّهْمِ أَلْفَ أَلْفِ دِزْهَمٍ. (تهذيب الأحكام، شيخ طوسی، ج ۵، ص ۲۴).
۶. خطبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آستانه ماه رمضان (اقبال الأعمال، سیدطاووس، ج ۱، ص ۲).
۷. و حق خدا بر مردم است که قصد زیارت این خانه کنند، کسی که به آن راه تواند یافت. (سوره مبارک آل عمران، آیه ۹۷).
۸. در جایگاهی راستین، نزد فرمانروایی مقتدر (سوره مبارک قمر، آیه ۵۵).

سر بزرگ هر دو ماه میهمانی یک چیز است: **«تمرین بندگی در زندگی عادی»**
انسان محرم در زندگی عادی اش باید مراقبت دائم داشته باشد که مرتکب محرمات احرام نشود. «خویشتن داری و کف نفس» وظیفه اصلی اوست. در ماه رمضان نیز فلسفه اصلی روزه هم همین است: مراقبت در طول زندگی عادی برای مرتکب نشدن مبطلات روزه؛ «زندگی عادی را با بندگی گره زدن.»
عجیب تر از همه، گره خوردن این دو میهمانی با یکدیگر است. در ادعیه نورانی، اهل بیت علیهم السلام به ما آموخته اند که مرتب در ماه رمضان آرزوی رسیدن به میهمانی مکانی را به زبان آورید چه در ادعیه روزانه چه در دعای پر مضمون ابو حمزه ثمالی.
نکته پایانی: هر میهمانی آداب خودش را دارد، هر که ملتزم تر است بهره اش بیشتر است.
سعی کنیم آداب میهمانی ماه رمضان و میهمانی حرم الهی را به خوبی فرا بگیریم و با

در قرآن کریم شرط وجود تشراف را استطاعت معرفی فرموده: **«... وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا...»**^۷.
ولی میهمانی زمانی الهی هیچ مقدمه سازی از ناحیه انسان لازم ندارد و خداوند میهمانی را به محل زندگی و کار انسان ها در اقصی نقاط عالم می برد و هر کسی هر کجا هست در هر موقعیت اجتماعی، اقتصادی و ... به میهمانی ماه رمضان فراخوانده می شود.
جالب تر آنکه همان گونه که برای ورود به میهمانی مکانی الهی، خداوند بزرگ برای کسب آمادگی میهمان دو میقات قرار داده است: یکی کیلومترها قبل از حرم، و دیگری متصل به حرم الهی به نام ادنی الحل، تا میهمان الهی در این پایگاه با کسب آمادگی باحال احرام به میهمانی مشرف شود، برای ورود عالی تر به میهمانی زمانی هم دو میقات قرار داده است. یکی ماه رجب و یکی ماه شعبان که متصل به ماه رمضان می شود.

پذیرائی خاص اشاره دارد. در میان این فضای لبریز از میهمانی خداوند کریم، میهمانی های ویژه ای قرار داده است که دو میهمانی از همه خاص تر است: «میهمانی مکانی» و «میهمانی زمانی» میهمانی مکانی، حرم امن الهی است و زیارت بیت الله، که امام صادق علیه السلام فرموده اند: **«الْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَفَدَّ اللَّهُ...»**^۶، یعنی: حاجی و عمره گزار میهمان خداوند هستند.
میهمانی زمانی الهی هم ماه مبارک رمضان که فرمود: **«هُوَ شَهْرٌ دُعِيْتُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَافَةِ اللَّهِ...»**^۶ یعنی: ماه مبارک رمضان، ماهی است که شما به میهمانی خداوند دعوت شده اید.
و جالب اینکه شرکت در «میهمانی مکانی» مقدمات و تحمل سختی هایی را برای انسان در پی دارد، که گاهی سالیانی طولانی او را در نوبت تشریف و انتظار ورود به حرم الهی نگه می دارد و خداوند هم

تمام هستی بر سر سفره احسان الهی میهمان هستند و هیچ موجودی از خداوند، هیچ چیز طلبکار نیست و نعمت های الهی ابتدائی^۲ هستند: همان گونه که حضرت زهرا علیها السلام به این حقیقت در آغاز خطبه فدکیه خود تصریح فرمودند:
« مِنْ عُمُورٍ نَعَمٍ ابْتَدَأَهَا »^۳
سر عقلانی قضیه هم آن است که خداوند غنی بالذات است و فقر و نیازی ندارد. و مخلوق هم هر چه دارد از خداوند است. پس مخلوق چیزی از خود ندارد که به خدا بدهد، و خداوند هم نیازی ندارد، بنابراین مخلوق هر چه می کند به نفع خودش است و طلبکار نعمتی از خداوند نمی شود و هر چه از حق تعالی دریافت می کند لطف و احسان است.
انسان هم در میان همه موجودات در این میهمانی عظیم الهی با بهره وری گسترده تر از همه مخلوقات در حال پذیرایی شدن است. و خطاب نورانی **«وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ...»**^۴ به این

حج؛ بستر همدلی و حمایت مسلمین از آرمان فلسطین

حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی خیاط

حج عبادتی با ظرفیت بسیار عظیم است که مسلمانان سراسر دنیا را در موسم حج با محوریت بیت الله العتیق گرد هم جمع می‌کند و جزء حساس‌ترین ایام سال برای جهان اسلام است. حج، فرصتی بزرگ برای بهره‌مندی امت اسلامی از الطاف معنوی سرزمین وحی و استحکام ارتباط خود با خدا و همچنین بحث و تبادل نظر با یکدیگر برای برطرف کردن مشکلات دنیای اسلام است. حج به تعبیر مقام معظم رهبری علیه السلام فرصت کم‌نظیری در جهت ایجاد اتحاد و تفاهم و برطرف کردن عوامل اختلاف و سوءظن‌ها است که باید به مقتضای آیه شریفه «وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ»^۱ در این گردهمایی استثنایی انجام شود.

حج یکی از برنامه‌های جامع اسلام و نماد بسیاری از دستورات دینی است و علاوه بر بعد عبادی، دارای بعد اجتماعی و سیاسی نیز می‌باشد و باید موضوع اصلی و مسائل مهم روز جهان اسلام در این ایام مطرح شود. حج در بعد سیاسی تبلور تبری از استکبار و طاغوت و حاکمیت غیر الهی و تجلی ولایت الله است که روحانیان کاروان و دست‌اندرکاران و مدیران و خود زائران باید نسبت به این مسئله توجه داشته باشند؛ زیرا حج فرصتی است که امت اسلام خود را یک بار دیگر کنار هم ببینند و با وحدت و انسجام و بیداری هر چه بیشتر نسبت به وضعیت جهان اسلام، مسلمانان کشورهای دیگر آگاهی بیشتری پیدا کنند و این آگاهی را مبنای اقدامات بعدی خود قرار دهند.

یکی از فرایض خطیر و اساسی که نشانه مسلمانان و دارای بعد سیاسی و اجتماعی است، اهتمام به امور مسلمانان است. از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده است که: «مَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ»^۲؛ «هرکسی صبح کند و به امور مسلمانان همت نگمارد، مسلمان نیست». معنای حدیث آن است که اگر مسلمانی در میان مسلمانان زندگی بگذراند و در خدمت آنان نباشد، خودی حساب نمی‌شود و بیگانه

است. البته اهتمام به امور مسلمانان، به عنوان یک کل که سلسله‌ای از فرایض دیگر، مانند اصلاح میان مردم، برآورده ساختن نیاز مردم و سود رساندن به آنان از مصادیق آن است، به حساب می‌آید. بدیهی است که تحقق این مقصود در سطح وسیع، در مراسم حج میسر است. امام خمینی ره در این باره می‌فرماید:

«اکنون که موسم حج بیت الله الحرام است و مسلمین از اطراف جهان به زیارت خانه خدا آمده‌اند، لازم است در خلال اعمال شریفه حج به یکی از بزرگ‌ترین فلسفه این اجتماع عظیم توجه داشته و به وضع اجتماعی و سیاسی کشورهای اسلامی رسیدگی کرد، و از گرفتاری‌های برادران ایمانی خود مطلع گشته و در رفع آن در حد وظیفه اسلامی و وجدانی کوشش کنند. اهتمام به امر مسلمین از فرایض مهم اسلام است.»^۳

نقطه مرکزی درگیری صهیونیسم اشغالگر و استکبار در منطقه «فلسطین» است. بیت المقدس قبله اول مسلمین است و پیوند و رابطه عمیقی با مسجد الحرام دارد. در داستان معراج و مسئله قبله و مسائل دیگری این مهم مورد تأکید است، امروز مسئله فلسطین مسئله اول جهان اسلام و مرکز درگیری جبهه استکبار و جبهه اسلام است. اگر این مسئله حل بشود بسیاری از مسائل جهان اسلام حل می‌شود.

حضرت امام ره چاره‌جویی در مورد مشکلات امت اسلام، به ویژه مسئله مهم فلسطین را وظیفه خطیر حجاج می‌داند و می‌فرماید: «امروز قبله اول مسلمین به دست اسرائیل این غده سرطانی خاورمیانه، افتاده است. امروز برادران فلسطینی و لبنانی عزیز ما را با تمام قدرت می‌کوبد و به خاک و خون می‌کشد. امروز اسرائیل با تمام وسایل شیطانی تفرقه‌افکنی می‌کند. بر هر مسلمانی لازم است که خود را علیه اسرائیل مجهز کند. امروز کشورهای آفریقایی مسلمان ما زیر یوغ آمریکا و سایر اجانب و سرسپردگان آنان دست‌وپا می‌زنند. امروز

آفریقایی مسلمان صدای فریاد مظلومانه خود را هرچه بیشتر بلند می‌کند. فلسفه حج باید جوابگوی این فریادهای مظلومانه باشد»^۴.

مقام معظم رهبری علیه السلام نیز به پیروی از امام ره در خصوص اهمیت این مسئله می‌فرماید: «ما اگر در حج از ملت فلسطین یا مظلومین دنیای اسلام مثل مظلومین یمن و دیگران دفاع می‌کنیم و حمایت می‌کنیم، این البته یک کار سیاسی است اما سیاستی است عین تعالیم اسلامی؛ دفاع از مظلوم خودش یک فریضه است، یک واجب است»^۵. فلسطین و کارکرد سیاسی آن در پررنگ کردن وجهه سیاسی مناسک حج، از موضوعات مهم و اولویت‌دار جهان اسلام است که با وجود گذشت بیش از ۶۰ سال از آن، هنوز حل و فصل نشده است. تأکید بر این مسئله در حج می‌تواند به سیاست‌مداران و دولت‌مردان کشورهای اسلامی یادآوری کند تا این مسئله را به نقطه قابل حلی رسانده و روی کلیدی‌ترین مسئله جهان اسلام تفاهم کنند.

این نقطه مشترک می‌تواند موجب همبستگی و انسجام بین مسلمانان شود تا به سمت حل و فصل آن حرکت کنند و این نکته‌ای مهم در فضایی است که در آن زیست می‌کنیم. بحث معامله قرن همان‌گونه که در پیام رهبر معظم انقلاب به آن اشاره شده در واقع مصادره هویت فلسطینی‌هاست؛ چراکه به حضور مردم فلسطین و هویت فلسطینی برای حل این مسئله توجه نشده است.^۶ احیای حج ابراهیمی و توجه به فلسفه واقعی حج که در قرآن مجید «قیام للناس»^۷ نامیده شده است و تأکید

بر مراسم برائت از مشرکین به عنوان جزئی تفکیک‌ناپذیر از روح حج واقعی و مناسک آن، نمونه‌ای دیگر از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های حج است که بر اساس آن هرگاه کنگره جهانی حج که مرکز توجه و تمرکز میلیون‌ها نفوس از مسلمین سراسر عالم از همه فرق و مذاهب آن است، فلسفه واقعی خویش را بازباید و به کانونی جهت شناخت مشکلات جهان اسلام و افشای طرح‌های خائنانه دشمنان اسلام و ایادی آنان تبدیل شود. قهرماً مسئله فلسطین و اشغال اراضی مسلمین به وسیله مشتی صهیونیست نیز به عنوان یکی از مهم‌ترین دردهای جهان اسلام در صدر مسائل قرار خواهد گرفت و از طریق کنگره حج می‌توان حمایت و همدلی مسلمین عالم را پدید آورد و امکانات دنیای اسلام را برای حل ریشه‌ای این زخم کهنه بسیج نمود. و دقیقاً به خاطر همین قابلیت‌های حج است که امریکا و اروپا و اسرائیل طی سال‌های گذشته تمام توان خویش را برای مقابله با مشی امام خمینی ره، مقام معظم رهبری و نظام جمهوری اسلامی به کار گرفته‌اند؛ و با سودجستن از وابستگی‌ها و موقعیت متزلزل برخی حکومت‌های ضد مردمی در ممالک اسلامی می‌کوشند تا این ظرفیت را بی‌اثر کنند.

۱. سوره حج، آیه ۲۷
۲. الکافی، ثقة الاسلام کلینی، ج ۲، ص ۱۶۴
۳. پیام امام خمینی (ره) به کنگره حج - ۲۶ مهر ۱۳۵۷ هـ.ق. / ۱۵ ذی القعدة ۱۳۹۸ هـ.ق
۴. از بیانات امام خمینی (ره) در موسم حج سال ۱۳۹۹ هـ.ق
۵. از بیانات رهبر انقلاب در دیدار کارگزاران حج، ۹۸/۰۴/۰۸
۶. اشاره به پیام رهبر معظم انقلاب به کنگره حج ۹۸ که بر شکست معامله قرن با همت و ایمان جبهه مقاومت تأکید کردند.
۷. اشاره به آیه ۹۷ سوره مائده:
(جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْغُرَامَةَ قِبْلَةً لِلنَّاسِ)

وصیت امیرمؤمنان علیه السلام درباره خانه خدا

وصیت‌های اخلاقی، عصاره و چکیده فضائل و آرمان‌های مطلوب وصیت‌کننده هستند و بیان این وصایا، به هنگام بروز آثار رحلت از دنیا، اهمیتشان را دوچندان می‌کند. از این چشم‌انداز، وصایای اخلاقی و اجتماعی امیرمؤمنان علیه السلام، پس از ضربت در محراب عبادت و صلاهی «فرت و رب الكعبه»، از اهمیتی والا برخوردار است و کنه و جوهر وصایای آن حضرت محسوب و نشانه نگرانی و دغدغه ایشان نسبت به بندهای وصیت‌نامه برای پیروانشان درک می‌شود. افزون بر موارد یادشده، اینکه امیرمؤمنان علیه السلام موارد وصیت را، در آن شرایط دشوار جسمانی، وصیت‌های اخلاقی، عصاره و چکیده فضائل و آرمان‌های مطلوب وصیت‌کننده هستند و بیان این وصایا، به هنگام بروز آثار رحلت از دنیا، اهمیتشان را دوچندان می‌کند. از این چشم‌انداز، وصایای اخلاقی و اجتماعی امیرمؤمنان علیه السلام، پس از ضربت در محراب عبادت و صلاهی «فرت و رب الكعبه»، از اهمیتی والا برخوردار است و کنه و جوهر وصایای آن حضرت محسوب و نشانه نگرانی و دغدغه ایشان نسبت به بندهای وصیت‌نامه برای پیروانشان درک می‌شود. افزون بر موارد یادشده، اینکه امیرمؤمنان علیه السلام موارد وصیت را، در آن شرایط دشوار جسمانی،

فرموده‌اند که نشانه‌ای بر نهایت تأکید و اهمیت آن فقرات است. سفارش به تقوا، پرهیز از دنیاپرستی، اندوه نخوردن برای دنیا، اخلاص، ظلم‌ستیزی، نظم، ایجاد صلح و آشتی، حقوق یتیمان و همسایگان، به‌کار بستن قرآن، نماز، حج، جهاد، وحدت و بخشش یکدیگر، امر به معروف و نهی از منکر و پرهیز از انتقام‌جویی، از مفاهیم بلند این نامه ارجمند هستند. یکی از فقرات این وصیت‌نامه که با تکرار لفظ جلاله «الله»، در کنار سایر موارد بر آن تأکید شده است، موضوع حج است. حضرت در این فقره از وصیت، مؤکدانه پیروانشان را از خالی‌گذاشتن خانه

أوصيكم بتقوى الله وَاَلَا تَبْغِيَا الدُّنْيَا وَإِنْ بَعَثْنَا عَلَى شَيْءٍ مِنْهَا زُورِي عَنْكُمْ وَأَقُولَا بِالْحَقِّ وَأَعْمَلَا لِلْأَجْرِ وَكُونَا لِلظَّالِمِ خَصْمًا وَلِلْمَظْلُومِ عَوْنًا أَوْصِيكُمْ وَجَمِيعِ وَلَدِي وَأَهْلِي وَمَنْ بَلَغَهُ كِتَابِي بِتَقْوَى اللَّهِ وَنَظْمِ أَمْرِكُمْ وَصَلَاحِ ذَاتِ بَيْنِكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ جَدَّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ صَلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ أَفْضَلُ مِنْ عَامَّةِ الصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ وَاللَّهِ فِي الْإِيْتَامِ فَلَا تُعْبُوا أَفْوَاهَهُمْ وَلَا يَضِيعُوا بِحَضْرَتِكُمْ وَاللَّهِ فِي جِيرَانِكُمْ فَإِنَّهُمْ وَصِيَّةُ نَبِيِّكُمْ مَا زَالَ يُوصِي بِهِمْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُورِثُهُمْ وَاللَّهِ فِي الْقُرْآنِ لَا يَسْبِقُكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ عَيْرُكُمْ وَاللَّهِ فِي الصَّلَاةِ فَإِنَّهَا عَمُودُ دِينِكُمْ وَاللَّهِ فِي بَيْتِ رَبِّكُمْ لَا تُخْلَوْهُ مَا بَقِيْتُمْ فَإِنَّهُ إِنْ تَرَكَ لَمْ تُنَاطِرُوا وَاللَّهِ فِي الْجِهَادِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّنِّتِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَيْكُمْ بِالتَّوَّاصِلِ وَالتَّبَادُلِ وَإِيَّاكُمْ وَالتَّدَابُرَ وَالتَّقَاتُحَ لَا تَتْرَكُوا الْأُمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالتَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ فَيُؤَلَّى عَلَيْكُمْ شِرَارِكُمْ ثُمَّ تَدْعُونَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ. ثُمَّ قَالَ: يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أَلْفَيْتُكُمْ تَخُوضُونَ دِمَاءَ الْمُسْلِمِينَ خَوْضًا تَقُولُونَ قَتَلَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَلَا لَا تَقْتُلَنَّ بِي إِلَّا قَاتِلِي أَنْظُرُوا إِذَا أَنَا مِتُّ مِنْ ضَرْبَتِهِ هَذِهِ فَاصْرُبُوهُ ضَرْبَةً بِضَرْبَةٍ وَلَا تَمَثِّلُوا بِالرَّجُلِ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِيَّاكُمْ وَالْمَثَلَةَ وَلَوْ بِالْكَلبِ الْعَقُورِ.

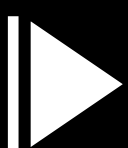
شما را سفارش می‌کنم به ترسیدن از خدا، و اینکه دنیا را نخواهید هر چند دنیا پی شما آید، و دریغ مخورید بر چیزی از آنکه به دستتان نیاید، و حق را بگویید و برای پاداش آن جهان کار کنید، و با ستمکار در پیکار باشید و ستم‌دیده را یار. شما و همه فرزندانم و کسانی که نام من بدو رسد، سفارش می‌کنم به ترس از خدا و راستن کارها، و آشتی با یکدیگر، که من از جد شما صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شنیدم که می‌گفت: آشتی دادن میان مردمان بهتر است از نماز و روزه سالیان راه. خدا را! خدا را! دربار یتیمان، آنان را گاه گرسنه و گاه سیر مدارید، و نزد خود ضایعشان مگذارید. و خدا را! خدا را! همسایگان را بپایید که سفارش شده پیامبر شما، پیوسته درباره آنان سفارش می‌فرمود چندان که گمان بردیم برای آنان ارثی معین خواهد نمود. و خدا را! خدا را! درباره قرآن، مبدا دیگری بر شما پیشی گیرد در رفتار به حکم آن. و خدا را! خدا را! درباره نماز، که نماز ستون دین شماست. و خدا را! خدا را! در حق خانه پروردگارتان، آن را خالی مگذارید چندان که در این جهان ماندگارید، که اگر حرمت آن را نگاه ندارید به عذاب خدا گرفتارید. و خدا را! خدا را! درباره جهاد در راه خدا به مال هاتان و به جان هاتان و زبان هاتان! بر شما باد به یکدیگر پیوستن و به هم بخشیدن. مبدا از هم روی بگردانید، و پیوند هم را بگسلانید. امر به معروف و نهی از منکر را و مگذارید که بدترین شما حکمرانی شما را بردست گیرند! آنگاه دعا کنید و از شما نپذیرند.

پسران عبدالمطلب! نبینم در خون مسلمانان فرو رفته‌اید و دست‌ها را بدان آلوده و گوید امیرمؤمنان را کشتاند! بدانید جز کشنده من نباید کسی به خون من کشته شود. بنگرید! اگر من از این ضربت او مردم، او را تنها یک ضربت بزنید و دست و پا و دیگر اندام او را مبرید که من از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شنیدم می‌فرمود: راه پرهیزید از بریدن اندام مرده هر چند سگ دیوانه باشد.^۳

۱. فَرَضَ اللَّهُ ... الْحَجَّ تَقَرُّبَةً لِلدِّينِ (نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲).

۲. جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى لِلإِسْلَامِ عِلْمًا وَ لِلْعَائِدِينَ حَرَمًا (نهج البلاغه، خطبه ۱).

۳. برگرفته از ترجمه مرحوم دکتر سیدجعفر شهیدی

آشنایی با برخی برنامه‌های قرآنی معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری حفظه الله

حضور در سرزمین وحی برای زائران بیت‌الله الحرام و مرقد‌های نورانی معصومین علیهم‌السلام و اولیای الهی، فرصت ارزشمندی است تا با کلام‌الله مجید مانوس شوند. چنانچه بنیانگذار انقلاب اسلامی به کارگزاران و حجاج بیت‌الله الحرام توصیه فرمودند: «به زائران محترم تذکر می‌دهم که در این مواقع معظمه و در طول سفر به مکه مکرمه و مدینه منوره، از انس با قرآن کریم، این صحیفه الهی و کتاب هدایت، غفلت نورزند... از تمامی علمای اعلام و فرزندان قرآن و دانشمندان ارجمند تقاضا داریم که از کتاب مقدسی که تبیان کل شیء است، غفلت نفرمایند.»

تاکید مقام معظم رهبری در خصوص قرآن، اعم از تلاوت، حفظ، درک مفاهیم و معارف، تدبر و عمل به کلام وحی از مباحثی است که کار قرآنی را در اولویت اول برنامه‌های بعثه مقام معظم رهبری قرار می‌دهد. در این شماره به مناسبت ماه مبارک رمضان، به بعضی از فعالیت‌های قرآنی زائران اشاره می‌شود تا در فرصت باقیمانده تا حج از آن بهره ببرند.

مصابیح

شرح و تفسیر آیات حج در ماه مبارک رمضان نظر به اهمیت ماه مبارک رمضان و فرصت استفاده هر چه بیشتر از مواهب قرآنی، برنامه‌های تفسیری به صورت تصویری و بسیار کوتاه برای زائران آماده شده است که در طول ماه مبارک در فضای مجازی از طریق مدیران کاروان در اختیار همه زائران قرار می‌گیرد. برنامه مصابیح به توضیح و ارائه نکاتی کاربردی در خصوص آیات حج، توسط کارشناس محترم، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسن افتخاری می‌پردازد. سه جلسه ابتدایی این سلسله مباحث به مقدمات و جلسات بعدی به بیان نکات تفسیری آیات حج اختصاص یافته است.

برای مشاهده فایل‌های تصویری این برنامه، [اینجا](#) کلیک کنید.

فصل مهمانی

حفظ و آشنایی با مفاهیم پنج سوره منتخب با توجه به فضیلت و اهمیت حفظ قرآن کریم، برنامه قرآنی «فصل مهمانی» را با هدف حفظ پنج سوره قرآن کریم شامل سوره‌های مبارک جمعه، حجرات، یس، واقعه و انسان در نظر گرفته شده است. برای اجرای این برنامه کتابی با همین نام، شامل ترجمه و شرح اجمالی پنج سوره منتخب تهیه شده که جهت استفاده زائران در وبگاه برنامه و محصولات فرهنگی بارگذاری شده است.

مسابقات حفظ این سوره‌ها همه‌ساله در مکه مکرمه و در کاروان‌ها برگزار و به حافظان هدایایی به یادگار تقدیم می‌شود.

برای استفاده هر چه بیشتر زائران، فایل اصلی کتاب و تلاوت ترتیل به صورت صوتی در وبگاه برنامه و محصولات فرهنگی جهت استفاده قرار داده شده است. برای مشاهده و بارگیری فایل‌های متنی و صوتی این طرح، [اینجا](#) کلیک کنید.

چهل جرعه دعا

حفظ موضوعی ادعیه قرآنی

دعا و حفظ آیاتی با مضمون دعا در تمامی فرصت‌های معنوی برای ارتباط با خداوند متعال و اعلام نیاز و استغاثه به درگاه حق تعالی، طعم شیرینی است که حلاوت آن در بعد از سفر در ذائقه زائران می‌ماند و به عنوان سوغات سفر همراه آنان خواهد بود. در سفر حج فرصت‌هایی وجود دارد که زائر خانه محبوب دست به آسمان بلند می‌کند و خداوند رحمان و رحیم را می‌خواند. چه زیبا و شیرین است با کلام خداوند کریم نیازهای خود را به درگاهش عرضه کنیم. کتابچه ربنا (چهل جرعه دعا) در ابتدای سفر اختیار همه زائران قرار می‌گیرد. چهل دعای قرآنی که در نمازها، طواف خانه خدا، شبهای قدر و زمان استجابت دعا، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بدین منظور علاوه بر کتابچه ربنا به عنوان منبع اصلی پویش، بسته‌های چندرسانه‌ای شامل تلاوت و ترجمه صوتی آیات صوتی نیز آماده شده است که به صورت تدریجی و هفتگی در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی کاروان‌ها منتشر می‌شود. برای مشاهده محتوای طرح، [اینجا](#) کلیک کنید.

معرفی برخی کتاب‌های پژوهشکده حج و زیارت درباره حج و قرآن

زائران محترم برای مطالعه یا بارگیری (دانلود) کتاب‌ها می‌توانند به وبگاه کتابخانه تخصصی حج مراجعه فرمایند.

باقرآن در سرزمین وحی

حجت الاسلام والمسلمین محسن قرائتی

یکی از فرصت‌های استثنایی زمانی و مکانی فرصتی است که زائران خانه خدا در مکه و مدینه به سر می‌برند. مدینه شهری که بیشترین معصوم را در بردارد و صدها آیه قرآن و هزاران حدیث از آنجا منتشر شد. مکه‌ای که بهترین نقطه زمین و فرودگاه جبرئیل و نقطه معراج رسول خدا ﷺ و قربانگاه اسماعیل و هجرگاه ابراهیم و شکنجه‌گاه مسلمین صدر اسلام است. انصاف آن است که در جلساتی که مکه و مدینه تشکیل می‌شود، همراه با آشنا نمودن زائران با احکام و آداب حج به تفسیر و تدبیر آیه‌ای که لااقل وظیفه زائران در آن مطرح است، نیز پرداخته شود. بر این اساس از «تفسیر نور»، بعضی از آیات را برای زائران و روحانیون کاروان‌ها، توسط مؤلف محترم انتخاب شده است.

این کتاب در قطع پالتویی توسط نشر مشعر در ۲۲۸ صفحه و در قطع پالتویی منتشر شده است.

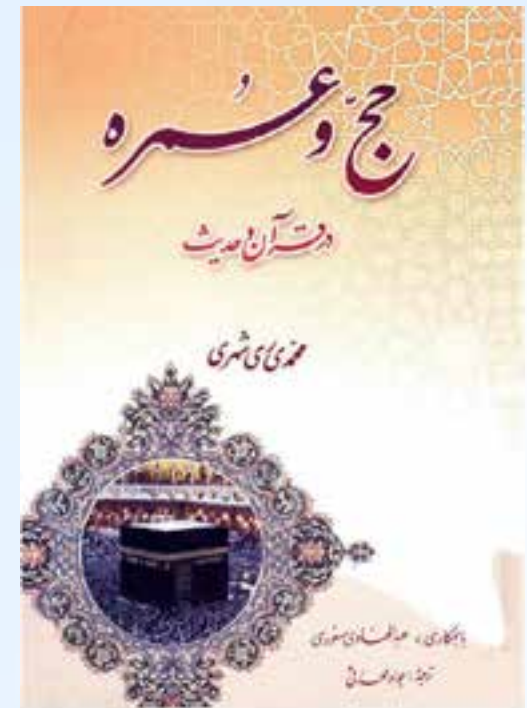

حج در آینه قرآن (مجموعه مقالات)

پژوهشکده حج و زیارت

این مجموعه شامل هفده مقاله فصلنامه میقات حج طی سالیان گذشته است که در آن‌ها ابعاد حج از منظر قرآن کریم بررسی شده است. عناوین مقالات عبارتند از: اسامی کعبه در قرآن؛ حج در قرآن؛ حج در کتاب خداوند؛ وقوف شعور بر انگیز در مشعر الحرام؛ حج در کتاب خداوند؛ میراث بزرگ؛ حج جاهلی، حج محمدی؛ قلب زمین؛ شهر خدا در کلام خدا؛ مکه مکرمه، مرکز فرهنگی جهان اسلام؛ اسرار حج در کتاب خداوند؛ مناسک حج در کتاب خداوند؛ فضایل کعبه؛ حج و ابراهیم در قرآن؛ نام‌ها، ویژگی‌ها و احکام کعبه در قرآن؛ ابعاد حج در قرآن؛ ویژگی‌های حج در قرآن.

کتاب در ۵۹۱ صفحه و در قطع وزیری به همت پژوهشکده حج و زیارت توسط نشر مشعر منتشر شده است.

حج و عمره در قرآن و حدیث

آیت الله محمد محمدی ری شهری، با همکاری

حجت الاسلام والمسلمین عبدالهادی مسعودی

این کتاب با شیوه‌ای نو به بررسی ویژگی‌های مختلف حج با بهره‌گیری از آیات قرآن کریم و احادیث منقول محدثان شیعه و سنی می‌پردازد. این اثر، ترجمه «الحج و العمرة فی الكتاب و السنة» به عنوان بخشی از دانش‌نامه میزان الحکمة است که توسط حجت الاسلام والمسلمین جواد محدثی به فارسی ترجمه شده است و سه بخش و پانزده فصل دارد: بخش اول (مکه مکرمه): حرم، مسجد الحرام، خانه خدا، آیات و نشانه‌های خدا در کعبه. بخش دوم (حج و عمره): حج، تأخیر و ترک حج، واجبات حج، آداب حج، گوناگون، حج اصغر. بخش سوم (مدینه منوره): فضیلت مدینه، زیارت پیامبر، زیارت فاطمه دختر پیامبر ﷺ، زیارت امامان علی، زین العابدین، زیارت قبور شهدا. این کتاب توسط نشر مشعر و نیز چاپ و نشر دارالحدیث منتشر شده است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا
وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

در آن (خانه کعبه) نشانه‌های روشنی است [از جمله] مقام ابراهیم، و هر که وارد آن شود ایمن است و حق خدا بر مردم است که قصد زیارت این خانه کنند، کسی که به آن راه تواند یافت و هر که کافر شود [بداند که] قطعاً خدا از جهانیان بی‌نیاز است.

﴿سورة آل عمران: ۹۷﴾